

اظهار نظر کارشناسی درباره:
«لایحه اصلاح قانون مبارزه با قاچاق کالا و ارز»
(اعاده شده از شورای نگهبان)

مقدمه

مخصوص سخن علنی

مشخصات لایحه

دوره یازدهم - سال اول

شماره ثبت:

۲۶

شماره چاپ:

—

تاریخ چاپ:

—

معاونت مطالعات
حقوقی

مشخصات گزارش

شماره مسلسل:

۲۴۰۱۷۴۶۴

تاریخ انتشار:

۱۴۰۰/۱/۲۳

لایحه اصلاح قانون مبارزه با قاچاق کالا و ارز با هدف مرتفع نمودن ایرادات و ابهامات و خلاء های قانون مبارزه با قاچاق کالا و ارز مصوب ۱۳۹۲ در تاریخ ۱۳۹۹/۲/۲۹ با اصلاحات و الحاقات به تصویب مجلس شورای اسلامی رسیده است. شورای محترم نگهبان در خصوص مصوبه مذکور ایرادات متعددی را مطرح نموده است. کمیسیون اقتصادی در راستای رفع ایرادات مزبور پیشنهادات و اصلاحاتی را به عمل آورده است. با عنایت به متعدد بودن ایرادات و پیشنهادات اصلاحی، در این گزارش به بررسی مواردی پرداخته می شود که به نظر می رسد ایرادات کماکان باقی بوده و از این حیث لازم است مجدداً این موارد در کمیسیون مربوطه مورد بررسی قرار گیرد.

بررسی مصوبه کمیسیون در خصوص رفع ایرادات شورای نگهبان

چنانچه اشاره گردید حسب تعدد ایرادات و پیشنهادات اصلاحی در خصوص مصوبه مورد بحث، در ادامه به بررسی مواردی پرداخته می شود که به نظر می رسد ابهام و یا ایراد همچنان باقی بوده و یا مصوبه اصلاحی از جهت دیگر دارای ایراد باشد از اینرو در سایر موارد به نظر می رسد مصوبه کمیسیون می تواند رافع ایرادات شورای محترم نگهبان باشد. ۱. مطابق ماده (۱۷) مصوبه مجلس، «ورود یا خروج ارز از کشور بدون رعایت تشریفات قانونی یا از مسیرهای غیرمجاز و همچنین هرگونه اقدام به خروج ارز از کشور بدون رعایت تشریفات قانونی یا از مسیرهای غیرمجاز، قاچاق ارز محسوب می شود». شورای محترم نگهبان در نظر خود عبارت های «تشریفات قانونی» و «مسیرهای غیرمجاز» در مصوبه مذکور را واجد ابهام دانسته است.

در توضیح ابهام مذکور باید گفت که؛ در مصوبه فوق اولاً مشخص نیست این تشریفات باید توسط مجلس و یا توسط آئین نامه تعیین شود. ثانیاً مشخص نشده است که مرزهای غیر مجاز چه مواردی است و توسط چه نهادی باید تعیین گردد. به منظور رفع این ابهام در گزارش کمیسیون عبارت های مزبور حذف شده و در عوض شورای پول و اعتبار به عنوان نهادی که در حدود اختیارات قانونی باید ضوابط مزبور را تعیین نماید مشخص شده است. اگر چه علی الظاهر ابهام شورای محترم نگهبان با اصلاح مزبور رفع گردیده است اما به نظر می رسد این اصلاح از جهت تفویض اختیار

تعیین ضوابطی که عدم رعایت آنها می تواند موجب تحقق جرم قاچاق ارز باشد مغایر اصل سی و ششم قانون اساسی^۱ و همچنین مغایر اصل هشتاد و پنجم قانون اساسی^۲ باشد.

۲. مطابق بند «ح» ماده ۱۷ مصوبه مجلس؛ «عرضه، حمل یا نگهداری ارز فاقد صورتحساب خرید معتبر یا فاقد مجوز ورود توسط اشخاصی غیر از صرافی، بانک یا مؤسسه مالی - اعتباری دارای مجوز از بانک مرکزی از مصادیق قاچاق ارز دانسته شده است». به موجب ایرادات شورای محترم نگهبان؛ مفاد این مصوبه از جهت عدم تعیین تکلیف نسبت به میزان ارزی که در حال حاضر و پیش از تصویب این قانون بدون رعایت مفاد این مصوبه، در اختیار مردم است ابهام دارد.

اگرچه در گزارش کمیسیون؛ ابهام مذکور با تصریح به اینکه؛ «مالکان ارز در خصوص ارزهایی که قبل از لازم الاجرا شدن این قانون در اختیار داشته‌اند و مازاد بر میزان معافیت ارز قابل حمل و نگهداری اعلامی از سوی بانک مرکزی و فاقد صورت حساب معتبر موضوع تبصره (۲) این ماده است، مکلفند ظرف سه ماه نسبت به ثبت اطلاعات در سامانه مذکور در تبصره (۳) این ماده اقدام کنند»، تعیین تکلیف شده است و به این ترتیب عملاً قلمروی اجرائی قانون ناظر به موارد بعد از لازم الاجرا شدن این قانون شده است اما به نظر می‌رسد عبارت اصلاحی از این حیث که مشخص نیست آیا ضمانت اجرای عدم ثبت اطلاعات این است که ارزهایی که اطلاعات آنها ثبت نشده مشمول مجازات قاچاق ارز می باشند یا خیر دارای ابهام و ایراد می باشد.

۳. مطابق تبصره «۵» ماده ۱۷ مصوبه مجلس؛ «متخلفین از سایر ضوابط ارزی تعیینی توسط بانک مرکزی یا مرتکبین قاچاق وجه رایج ایران به جریمه نقدی معادل یک چهارم موضوع تخلف و دو یا چند مورد از محرومیت‌های موضوع ماده (۶۹) این قانون محکوم می‌شوند». به موجب نظر شورای محترم نگهبان؛ اطلاق تعیین «سایر ضوابط ارزی» توسط بانک مرکزی از این جهت که شامل موارد تقنینی نیز می‌شود یا خیر ابهام دارد. به منظور رفع ابهام مزبور کمیسیون، عبارت "ضوابطی را که شورای پول و اعتبار در حدود اختیارات قانونی تعیین نموده" را جایگزین عبارت مذکور نموده است. صرف نظر از اینکه آیا چنین اختیاراتی برای شورای پول و اعتبار مشخص شده یا نه؛ نکته حائز اهمیت آن است که در گزارش کمیسیون در ذیل این تبصره؛ "اقدام اشخاصی که ارز حاصل از صادرات خود را طبق ضوابط تعیینی شورای پول و اعتبار، به چرخه اقتصادی کشور برنگردانند، جرم تلقی شده است" و مرتکبین علاوه بر جزای نقدی معادل بهای ریالی آن، به حبس درجه شش ماده (۱۹) قانون مجازات اسلامی - مصوب ۱۳۹۲/۰۲/۰۱ محکوم می‌شوند. به نظر می‌رسد الحاق عبارت مزبور به تبصره، از این حیث که در مقام جرم انگاری یک رفتار؛ تعیین ضوابط مزبور را به شورای پول و اعتبار واگذار نموده مغایر مغایر اصول سی و ششم و هشتاد و پنجم قانون اساسی می باشد.

۴. مطابق تبصره «۱» ماده ۲۸ مصوبه مجلس؛ «انتقال به نقطه دیگر یا عرضه یا خرید یا فروش و یا نگهداری کالاهای موضوع این ماده که طبق قانون حفاظت و بهره‌برداری از جنگل‌ها و مراتع مصوب ۱۳۴۶/۵/۲۵ با اصلاحات و الحاقات بعدی یا سایر قوانین مرتبط برای مصرف مجاز روستایی جنگل‌نشینان یا دهکده‌های مجاور جنگل و یا جهت مصارف مجاز دیگر توسط سازمان جنگل‌ها و مراتع یا سایر مراجع قانونی دیگر اختصاص داده شده قاچاق محسوب می‌شود».

۱. حکم به مجازات و اجرای آن باید تنها از طریق دادگاه صالح و به موجب قانون باشد.
۲. سمت نمایندگی قائم به شخص است و قابل واگذاری به دیگری نیست. مجلس نمی تواند اختیار قانون گذاری را به شخص یا هیاتی واگذار کند، ولی در موارد ضروری می تواند اختیار وضع بعضی از قوانین را با رعایت اصل هفتاد و دوم به کمیسیون های داخلی خود تفویض کند، در این صورت این قوانین در مدتی که مجلس تعیین می نماید به صورت آزمایشی اجراء می شود و تصویب نهائی آنها با مجلس خواهد بود.

به موجب نظر شورای محترم نگهبان: «حکم مذکور از این جهت که آیا شامل مصرف شخصی روستایی جنگل‌نشینان یا دهکده‌های مجاور یا انتقال به محیط‌های دارای وضعیت مشابه نیز می‌شود یا خیر ابهام دارد». به منظور رفع این ابهام در گزارش کمیسیون عبارت «حکم مذکور شامل مصرف شخصی روستایی جنگل‌نشینان یا دهکده‌های مجاور جنگل یا انتقال به محیط‌های مجاور دارای وضعیت مشابه نمی‌شود.» به انتهای تبصره الحاق شده است. اگرچه در ظاهر ایراد شورای محترم نگهبان رفع‌گرفته است اما با توجه به اطلاق عبارت "حکم مذکور" که شامل کلیه اقدامات مندرج در صدر تبصره می‌باشد، به نظر می‌رسد سیاق تبصره اصلاحی به نحوی نگارش یافته که نوعی تناقض در مفاد تبصره را نشان می‌دهد. در واقع حکم عرضه یا خرید و فروش چوب و هیزمی که برای مصرف شخصی در اختیار روستائیان قرار دارد طبق مفاد صدر تبصره مشمول قاچاق است در حالیکه به موجب عبارت الحاقی به تبصره این اقدامات عنوان مجرمانه ندارد که این امر باعث اختلاف در آراء مراجع قضائی می‌گردد.

نتیجه‌گیری

در راستای رفع ایرادات شورای محترم نگهبان به لایحه اصلاح قانون قاچاق کالا و ارز کمیسیون محترم اقتصادی مجلس شورای اسلامی پیشنهادات و اصلاحاتی را در مصوبه مجلس به عمل آورده است. با عنایت به متعدد بودن ایرادات و پیشنهادات اصلاحی، در این گزارش ایرادات و ابهاماتی مورد بررسی قرار گرفت که به نظر می‌رسد همچنان ابهام یا ایراد در آنها باقی بوده و از این حیث لازم است مجدداً این موارد در کمیسیون مربوطه مورد بررسی قرار گیرند. از اینرو در سایر مواردی که در این گزارش به آنها پرداخته نشده است به نظر می‌رسد مصوبه کمیسیون می‌تواند رافع ایرادات شورای محترم نگهبان باشد.

لذا پیشنهاد می‌شود با رعایت آیین‌نامه داخلی مجلس مواد (۱۷)، بند «ح» ماده (۱۷) تبصره «۵» ماده (۱۷) و تبصره «۱» ماده (۲۸) جهت اصلاح موارد مندرج در این گزارش مجدداً به کمیسیون ارجاع گردد.